

УДК 371.13

М. ПРОКОФ'ЄВА

РВНЗ «Кримський гуманітарний університет» (м. Ялта)

ЗАДАЧА ЯК ТЕХНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА СИСТЕМИ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ВЧИТЕЛЯ ДО ДИФЕРЕНЦІАЦІЇ НАВЧАННЯ

Стаття присвячена проблемі підготовки студентів в умовах педагогічної освіти до реалізації диференційованого навчання. Особлива увага приділяється використанню професійних задач, що моделюють діяльність викладача і тим самим сприяють формуванню професійної компетентності майбутнього вчителя

***Ключові слова:** професійно-педагогічна задача, система задач, диференційований підхід до навчання, технологічна складова підготовки вчителя.*

Постановка проблеми. Професійна підготовка майбутніх учителів можлива лише в адекватній природі «задачної діяльності». Вона включена в контекст педагогічних дій і виконує «обгрутовуючу» роль при вирішенні педагогічних завдань. Важливою цілісною характеристикою формування фундаментальних знань у навчанні виступає особливе вміння, яким повинні володіти студенти – вміння бачити в навчально-професійних ситуаціях предметно-специфічну проблему – задачу, самостійно шукати шляхи її вирішення, знаходити оптимальний варіант. Формування цього особливого вміння повинно зробити істотний внесок у досягнення вищої мети вузівського навчання – розвиток професійних знань і умінь, відносин майбутніх учителів. Система педагогічних завдань – необхідний елемент професійного навчання та самоосвіти майбутніх учителів. У всіх педагогічних задачах програються педагогічні ситуації з метою застосування на практиці фундаментальних педагогічних понять, теорій, закономірностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій з проблеми дослідження. У сучасній психолого-педагогічній літературі розкриваються сутність, специфіка, типи, характеристика педагогічних задач, етапи їх вирішення (Г. Балл, Г. Бухарова, Л. Загрекова, В. Загвязинський, Н. Зверева, Н. Кузьміна, Ю. Кулюткін, М. Левіна, Є. Перевощікова, Л. Спірін, В. Сластьонін, В. Симонов, М. Сухобська, М. Степінський, А. Тряпціна, М. Фрумкін). Роль педагогічних задач у підготовці майбутнього вчителя початкових класів до професійної діяльності розглядають Н. Глузман, Л. Коваль, С. Мартиненко. Однак питання про задачу як технологічну складову підготовки майбутнього вчителя до реалізації диференційованого підходу в навчанні молодших школярів залишається недослідженим.

Мета даної статті – розглянути види і зміст професійно-педагогічних задач, що застосовуються в ході підготовки майбутніх учителів до реалізації диференційованого підходу в навчанні молодших школярів.

Виклад основного матеріалу дослідження. У вітчизняній дидактиці поняття «навчальна задача» має кілька дефініцій – від узагальненого представлення її компонентом навчального процесу або структурної складової змісту освіти до відведення допоміжної ролі одного з дидактичних засобів у складі технології навчання.

О. Леонтьєв вважає, що задача – це мета, подана в певних умовах [4]. Г. Балл трактує задачу як «систему, обов'язковими компонентами якої є: а) предмет задачі, що знаходиться в початковому стані (або вихідний предмет задачі), б) модель необхідного стану предмета задачі (вимога задачі)» [1, с. 72]. Педагог, визначивши задачу, повинен здійснити якісний перехід із одного стану в інший з кінцевою метою – добитися результату, вирішити проблему. Слід виділити також види задач: задачі, виконання яких полягає в стереотипному відтворенні завчених дій; задачі, що потребують координа-

ції завчених дій в умовах, що змінилися; задачі, що вимагають пошуку нових невідомих способів вирішення [5, с. 92].

Різні підходи до класифікації навчальних задач використані в роботах Г. Балла, Д. Богоявленського, Ю. Кулюткіна, Д. Гришина, І. Лернера, М. Махмутова, В. Сластьоніна, В. Соколова. В основу сучасних класифікацій навчально-педагогічних задач покладено такі критерії: характер розумової діяльності, специфіка змісту навчального матеріалу, ступінь популярності результату і способів його досягнення, рівень складності й труднощі, характер вимоги задачі і відповідно шуканого, часовий критерій, структурні властивості задачі; відповідність етапам циклу педагогічної діяльності, відповідність цілям вищої освіти.

Ми розглядаємо задачу як технологічну складову системи підготовки майбутнього вчителя початкових класів до реалізації диференційованого підходу в навчанні молодших школярів, що дає нам можливість підійти до побудови процесу навчання студента з двох позицій, перша з яких зачіпає систему професійно-педагогічних задач та завдань, друга стосується безпосередньо змісту освіти з диференціації. Професійно-педагогічна задача дає можливість забезпечити особистісно-орієнтований характер змісту і технологій навчальних занять, виступає і як спосіб завдання мети навчання, і як дидактичний засіб її досягнення. Рішення студентами задач, об'єднаних у систему, веде до розвитку в них здатності синтезувати знання й опанувати способи їх отримання.

Оптимально побудована система задач – це система, що задовольняє дидактичним принципам, серед яких одним з основних є вимога підбору задач з послідовним і систематичним наростанням складності. Найбільш обґрунтованою видається позиція В. Гузєєва, який висунув наступний комплекс вимог до системи задач [2]:

1. Повнота. Наявність задач на всі досліджувані поняття, факти, способи діяльності.
2. Наявність ключових задач. Угрупування задач у вузли навколо об'єднуючих центрів-задач, в яких розглядаються факти чи способи діяльності, що застосовуються при вирішенні інших задач і мають принципове значення для засвоєння предмета.
3. Зв'язаність. Вся сукупність задач представляється зв'язним графом, у вузлах якого – ключові задачі, вище них – підготовчі та допоміжні, нижче – висновки, узагальнення.
4. Зростання труднощів на кожному рівні. Система складається з трьох підсистем, відповідних мінімальному, загальному і просунутому рівням планованих результатів навчання. У кожній з підсистем трудність задач безупинно наростає.
5. Цільова орієнтація.
6. Психологічна комфортність.

Виходячи з такого розуміння, нами і сконструйована система професійно-педагогічних задач, спрямованих на підготовку майбутнього вчителя до реалізації диференційованого підходу в навчанні молодших школярів.

Тип задач	Приклади задач
Аналітично-діагностичні	Задачі на виділення рівня індивідуальних особливостей учнів для ефективного управління якістю їхніх знань при диференціації навчання. Задачі на діагностику рівня розвитку учнів в умовах диференціації навчання. Задачі, пов'язані з відбором і застосуванням засобів аналізу педагогічних факторів, методичних ідей, технологічних рішень.
Конструктивні	Задачі на підбір і угрупування учбового матеріалу з диференціації навчання. Задачі на визначення педагогічних понять, пов'язаних з диференціацією навчання.
Проективні	Задачі, пов'язані з плануванням і організацією діяльності з реалізацією диференційованого навчання. Задачі, спрямовані на оптимальний вибір форм і методів диференційованого навчання.

Творчі	<p>Задачі, пов'язані з вивченням способів і прийомів перенесення ефективного педагогічного досвіду з реалізації диференційованого навчання з одних умов в інші.</p> <p>Задачі на розвиток здібностей модифікувати змістовну і технологічну боку диференційованого навчання.</p> <p>Задачі, спрямовані на розробку власних варіантів реалізації провідних ідей диференційованого навчання.</p>
Рефлексивні	<p>Задачі, пов'язані із здійсненням самоаналізу і самооцінки діяльності з теоретичного осмислення проблеми диференціації навчання.</p> <p>Задачі на прогнозування перспектив власного стилю діяльності при реалізації диференційованого підходу в навчанні.</p> <p>Задачі, спрямовані на формування способів здійснення корекції власної педагогічної діяльності.</p>

Зазначені типи задач пронизують усі компоненти професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів, набуваючи в кожному з них специфічні особливості, і сприяють створенню орієнтовної основи майбутньої діяльності.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Застосування системи професійно-педагогічних задач у процесі підготовки майбутнього вчителя до реалізації диференційованого підходу в навчанні молодших школярів сприяє зростанню інтересу до проблеми дослідження, усвідомленню суспільної і власне професійної значущості предмета вивчення. Перспективою досліджень є розробка професійно-педагогічних завдань для проведення студентами самостійної дослідницької роботи.

Список використаних джерел

1. Балл Г. А. Теория учебных задач / Г. А. Балл. – М. : Знание, 1990. – 183 с.
2. Гузев В. В. О системе задач и задачном подходе к обучению / В. В. Гузев // Химия в школе. – 2001. – № 8. – С. 12–18.
3. Коджаспирова Г. М. Педагогический словарь : для студ. высш. и сред. пед. учеб. заведений / Г. М. Коджаспирова, А. Ю. Коджаспиров. – М. : Издательский центр «Академия», 2003. – 176 с.
4. Леонтьев А. Н. Деятельность. Сознание. Личность / А. Н. Леонтьев. – М. : Изд-во полит. лит-ры, 1975. – 304 с.
5. Пойя Я. Д. Как решать задачу : пособие для учителей / Я. Д. Пойя; пер. с англ. под ред. Ю. М. Гайдука. – М. : Учпедгиз, 1961. – 207 с.

Стаття надійшла до редакції 18.02.2012.

Прокофьева М.

РВУЗ «Крымский гуманитарный университет», г. Ялта, Украина

ЗАДАЧА КАК ТЕХНОЛОГИЧЕСКАЯ СОСТАВЛЯЮЩАЯ СИСТЕМЫ ПОДГОТОВКИ БУДУЩЕГО УЧИТЕЛЯ К ДИФФЕРЕНЦИАЦИИ ОБУЧЕНИЯ

Статья посвящена проблеме подготовки студентов в условиях педагогического образования к реализации дифференцированного обучения. Особое внимание уделяется использованию профессиональных задач, моделирующих деятельность преподавателя и тем самым способствующих формированию профессиональной компетентности будущего учителя

Ключевые слова: профессионально-педагогическая задача, система задач, дифференцированный подход к обучению, технологическая составляющая подготовки учителя.

Prokofieva M.

RVUZ «Crimean Humanitarian University», Yalta, Ukraine

A CHALLENGE FOR THE TECHNOLOGICAL COMPONENT OF THE PREPARATION OF FUTURE TEACHERS TO DIFFERENTIATION OF TEACHING

Article is devoted to training students in teacher education to implement differentiated teaching. Particular attention is paid to the use of professional tasks that simulate activities of the teacher and thereby contributing to the formation of professional competence of future teachers.

Keywords: vocational educational problem, the system problems, a differentiated approach to learning, technological component of teacher training.